

ven, navzoč v skoraj vseh pesmih, je boj za lastno eksistenco v svetu. Metaforika zakriva besedo smrt, vendar jo bralec nenehno prepozna. V koncu zbirke, pomenski sklenjenosti besedila, ni več pesnikove mejne eksistenčne pozicije. Pomlad, premaganje smrti, lahko tudi novo rojstvo, zmaga, se vračajo v vstopno pozicijo zbirke v prvi pesmi Jutro.

Komačeva pesniška zbirka pozna samo eno temo: bivanjski konflikt po propadu iluzij, po prvih porazih. Če damo težo zadnji pesmi zbirke, potem je pesnikova eksistenca, lirski subjekt, zmagala z odločitvijo o vztrajanju. Seveda se nam ob koncu postavlja vprašanje, kakšen je pesnikov odnos do pesniških besedil. Zdi se, da gre v Komačevi poeziji za izrazito identifikacijo subjekt-objekt in pomeni pesnikovo eksistenčno vztrajanje, vztrajanje prav na tej relaciji.

Andrej Brvar

KDO JE UBIL HOLOFERNA

Že v prvi pesniški zbirki Slikanica je pesnik Andrej Brvar zanikal dosežane vrednote, vrednote tradicionalnega sveta, tradicionalnega sprejemanja literature z imanentnimi literarnimi oblikami, snovjo, izrazom, problemi in se posvetil lastnemu literarnemu oblikovanju zunaj konvencij tradicije, z vzpostavljanjem novih razmerij pesnik-pesniški tekst. Brvarjeva ironija je bila samo nakazovanje poti v »objektivno« poezijo, ki evidentira pojavne oblike bivanja brez sentimentalnosti, refleksije, globine, angažiranja. Zato se je razvila poezija poročanja, katalogiziranja, naštevanja, inventarizacije, ki hoče samo objektivno poročati, ne pa subjektivno, reflektirano stopati v svoj poročevalni prostor. Angažirani izzivajoči, kritični, nasprotni pol ima samo nekaj pesmi, med njimi je na primer Balada še pred

izidom v zbirki zbudila javne proteste v dnevnem časopisu.

Druga Brvarjeva pesniška zbirka, Kdo je ubil Holoferna* ne pomeni kaj več kot nadaljevanje ustvarjalnih izhodišč prve zbirke. Odpadel je angažirani, kritični, stvarnost obsojajoči del pesmi, vsaj deloma značilen sestavni element Slikanice. Brvarjeva poezija je »infantilna«, nemetaforična, nesimbolična, brez nadpomenov, kot da je razmerje med obliko (strukture označujočih) in vsebino (odnos označujočih—označenih) mogoče samo na en način. Pesmi pomenijo že dosledno prozaizacijo, pripovednost, izrekanje percepcije stvarno zaznavne pojavnosti, ne da bi hkrati izrekale kakršnekoli sodbe o tej pojavnosti, kakršnekoli ontološke probleme.

Prvi cikel Popevke obsega enajst pesmi: zdi se, da gre Brvarju za samo navidezno angažiranost v navidezni socialnih problemih družbe (O punci, ki je praktično sploh ni bilo, Slučaj, ki je meso postal). Opis stanj, določenega problema ali izseka problema je nenehno ironiziran: »Padaj torej dež Naj se nebo izteče / Naj prideta skupaj moja smrt / moja smrt in visok zračni pritisk.« (str. 9) Navidezna angažiranost, pesniško izrekanje socialne problematike je samo katalogiziranje, izenačevanje vsebinske ravni z oblikovno, pesniško. Brvarju pomeni izrekanje kakršnihkoli resnic o svetu in življenju o njem samo istonivojski pesniški postopek, za katerim lahko bralec, kritik odkriva probleme, vsebino, ali pa tudi ne: možnost upesnjenja določenih problemov še ne pomeni kakršnokoli dejansko poseganje vanje, resnično možnost odpravljanja le-teh. Zato pomeni ironija samozavedanje, spoznavanje in spoznanje možnosti in nemožnosti pesniškega postopka (Molitev, ki je lahko tudi popevka).

* Andrej Brvar, Kdo je ubil Holoferna. Obzorja Maribor 1973, opremil Vasko Pregelj, str. 76.

Sedem pesmi sestavlja drugi cikel zbirke: Na hloilih sneg. Ironične sklenjenosti pesniških besedil iz prvega cikla ni več in s tem ne enotnosti, sukcesivnosti misli: vrstice pesmi postanejo samo asociacijsko seštevanje izrekov, nekakšnih aksiomov, ne da bi bili med seboj v logični povezavi (prva, četrta, sedma). Drugo, tretjo in peto pesem cikla uvajajo iste besede, ki se ponavljajo na začetkih vsake vrstice do konca pesmi, tako da nastanejo nekakšni asociacijski zapiski določenih človekovih lastnosti, navad, opravil, posameznikove zgodovine na način naštevanja in seštevanja.

Tretji cikel, Buča na paro, obsega deset tekstov, navidezni dialogov, notranjih monologov. Anketni nivo spraševalca in anketiranca ironizira, kako ugotavlja posameznikovo identičnost, avtentičnost: »Pa moški Vas še privlačijo / Še Ampak o tem raje kdaj drugič Zdaj moram zračunati koliko strani / bi imela ta in ta knjiga če bi od skupnih 144 strani s 24 / vrsticami na vsaki strani / ostalo 80 strani nespremenjenih ostalih 56 / pa potiskanih z 32 vrsticami na vsaki strani« (str. 41).

Četrty cikel, Npravi si sam, ironizira navodila, »recepte« dnevnih proizvodnje in porabe. »Poljubno število golih in čimbolj črnih zamorcev obeh spolov si na / kakršnemkoli dobro zasneženem terenu razpostavlja zdaj v to zdaj / v ono popolnoma po lastnem okusu urejeno grafično kompozicijo / Pa dosti ustvarjalnega užitka« (str. 49). Dvanajst pesmi cikla Lump in jovo na novo je zaporedje besed, s samostojnimi pomeni-samostalnikov s področja predmetnosti, nanizanimi v nečlenjeno zaporedje, v predmetni katalog, inventar stvari. Brvarjeva druga zbirka Kdo je ubil Holoferna izrazito nadaljuje lastna izhodišča iz Slikanice. Odsotnost ontoloških problemov, metafizike, na jezikovni ravni pa sleherne metaforike, simbolnosti so za Brvarja (in slovensko liriko) že znan pojav, tako da smo z

drugo zbirko dobili približno enako strukturo, kot se nam je razodela v Slikanici, to pa pomeni vztrajanje pri doseženem pesniškem nivoju.

Marjan Pungartnik

ŽALOSTINKA ZA GALJOTOM

Pesniški prvenec Marjana Pungartnika,* obsega dvanajst ciklov (nekateri obsegajo samo eno pesem). Že v Sončnicah, prvem ciklu zbirke, je razviden avtorjev odnos do pesniških besedil, do poezije in njenega bistva: poezija mu pomeni »lepo besedo«, možnost vračanja nedoživetih otroških ljubezni, sanj, hrepenenj: vzpostavljen je konflikt med pesniškim subjektom in objektivno stvarnostjo; rezultat je pesem, izrekanje temeljne razlike med objektom in subjektom, njeno samozavedanje. Spomin na očeta, impresije dneva, očetovih opravil, dnevnega rituala, dopolnjuje spoznano pesniško izhodišče, znano v slovenski liriki vsaj že pri Murnu. Cikel Jesen nadaljuje kmečko tematiko, poezijo vrača kmečki idili, skicam že skoraj pozabljenih, danes izrazito nepesniških motivov (molža krav, skrivnostno vodenje krave k biku). Naslednja cikla, Praznik in Prinesite potniku pijače, že znane tematike ne razširjata. Tematski premik pomeni šele cikel O galjotu in desetnici: uvodna pesem zavezuje avtorja nenehnemu »odsevanju svojih jeder«, pisanju lirike. Pesništvo je klic subjekta, njegove subjektivitete, rezultat in dokaz le-te je nenehno odločanje za pesem, za liriko, za poezijo. Motiv galjota in desetnice pomeni obsodbo »velikega obdobja krivične ureditve«, paradoks civilizacije in civilizaci-

* Marjan Pungartnik, *Žalostinka za Galjotom*. Obzorja Maribor 1973, opremil Andrej Habič, str. 81.